FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ DIN CERNĂUȚI (1875–1919)

CONSTANTIN UNGUREANU

The Faculty of Orthodox Theology of Chernivtsy (1875–1919)

(*Abstract*)

The Faculty of Orthodox Theology, the only one of its kind in all of the Austro-Hungarian Monarchy, played a special role within the University. Even though officially the language of learning and teaching was German, within the Faculty of Theology much of the subject matter was taught in Romanian. During 1875–1919, this department was comprised of 15 full professors, all from Bukovina, of which 13 were Romanian and 2 Ukrainians. The professors from this department were very well known individuals in Bukovina at that time. Their tenure at the University spanned decades. The Theology Faculty played a significant role in the development of the Romanian and Ukrainian intelligentsia from Bukovina.

Enrollment in the Faculty of Theology was comprised not only of Romanian and Ukrainian Orthodox students from Bukovina but also of Romanian and Transylvanian youth as well as students from Bulgaria, Serbia, Bosnia and Dalmatia. Many well-known Romanian theologians completed undergraduate studies as well as doctoral studies at the University of Cernauti. During the academic year of 1911–1912, 204 students were enrolled in the Faculty of Theology, including 99 (48.5%) from Bukovina, 72 (35.3%) from Romania and 10 from Hungary, 135 were Romanian and 45 Ruthenian while the other 24 students came from other Orthodox Balkan countries.

Keywords: Faculty of Orthodox Theology, Chernivtsy, Austro-Hungarian Monarchy, Romanian and Ukrainian intelligentsia.

Institutul de Teologie (1827–1875)

În Bucovina, marea majoritate a populaţiei era de confesiune ortodoxă, iar Biserica Ortodoxă a jucat un rol important şi influent în această provincie. La cumpăna secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea, cea mai importantă instituţie de

Analele Bucovinei, **XXIII**, *1* (46), p. 41–63 , Rădăuți–Bucureşti, 2016

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

învăţământ cu limba română de predare din Bucovina a fost Şcoala clericală, deschisă, în 1786, la Suceava şi transferată, în 1789, la Cernăuţi. La Şcoala clericală s-a predat un curs general de teologie, care cuprindea noţiuni elementare biblice, de morală şi apologetică. Seminarul Ortodox a fost frecventat de cei mai mulţi elevi la începutul secolului al XIX-lea. În 1804, de exemplu, cele trei clase ale Şcolii Clericale erau frecventate de 141 de elevi, dintre care 31 erau asiguraţi cu burse[1]. În perioada 1786–1818, această şcoală a fost absolvită de cca. 500 de persoane, majoritatea fiind preoţi. Cei mai mulţi absolvenţi ai Şcolii Clericale s-au consemnat în anii 1806 (57), 1807 (54), 1809 (43), 1804 şi 1805 (câte 42)[2].

După 1810, însă, numărul absolvenţilor s-a redus brusc, în această perioadă producându-se şi decăderea Şcolii clericale. În anul 1812, împăratul a dispus ca episcopul Bucovinei să nu mai hirotonească niciun absolvent al Şcolii clericale, dacă aceştia nu aveau studii gimnaziale, liceale şi filosofice în limba germană. În 1814, bursele seminariştilor s-au redus de la 30 la 15. În aceste împrejurări, în 1816 era închisă clasa I, în 1817 – clasa a II-a, iar în 1818 – clasa a III-a. Şcoala Clericală din Cernăuţi se închidea, astfel, după 33 de ani de activitate.

După desfiinţarea Şcolii Clericale, timp de aproape un deceniu, în Bucovina nu a existat o instituţie pentru instruirea viitorilor preoţi. În schimb, începând cu 1817, mai mulţi tineri bucovineni au plecat la Universităţile din Viena şi Lemberg pentru a studia teologia, obţinând burse din partea Fondului Bisericesc. Episcopii Daniel Vlahovici şi Isaia Baloşescul au solicitat de mai multe ori înfiinţarea unui institut superior de teologie şi a unui seminar clerical diecezan. După câţiva ani de negocieri, autorităţile centrale de la Viena au emis, la 16 august 1826, o rezoluţie, urmată de Ordinul Guberniului de la Lemberg, din 26 septembrie 1826, prin care se decidea înfiinţarea unui institut teologic şi a unui seminar clerical la Cernăuţi[3].

Inaugurarea oficială a Institutului de Teologie a avut loc la 4 octombrie 1827. Director al Institutului era episcopul Bucovinei, Isaia Baloşescul. În primul an de studii, au activat profesorii temporari Iosif Grigorovici şi Eugen Hacman. Până în 1830, s-au deschis succesiv următorii trei ani de studiu, iar corpul didactic s-a completat cu alţi profesori provizorii. În august 1828, au fost angajaţi Ştefan Tarnovieţchi şi George Ianovici, în 1829 – Vladimir Suhopan şi Vasile Cehovschi, în iunie 1830 – Ioan Tomiuc[4]. La 12 februarie 1828, s-a deschis oficial şi Seminarul Clerical din Cernăuţi. Institutul de Teologie a funcţionat în clădirea Gimnaziului German din oraş, iar Seminarul Clerical a activat în două case închiriate.

[1] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz im ersten Vierteljahrhundert ihres Bestandes. Festschrift hrsg. vom Akademischen Senate* (în continuare se va cita: *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…), Czernowitz, Bukowinaer Vereinsdruckerei, 1900, p. 11.

[2] Isidor de Onciul, *Einiges über den Gang und die Entwickelung der theologischen und clericalen Cultur in der Bucovina*, în „Romänische Revue", Viena, anul IV, 1888, p. 690.

[3] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 14.

[4] *Ibidem*, p. 17.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

Studiile la Institutul de Teologie se desfăşurau pe durata a patru ani, fiecare an de studii fiind divizat în două semestre. Potrivit programului de învăţământ, în anul I se studia istoria bisericească, limba ebraică, arheologia biblică şi introducerea în cărţile *Vechiului Testament*; în anul II – limba greacă şi exegeza biblică, dreptul bisericesc public şi privat, pedagogia şi introducerea în cărţile *Noului Testament*; în anul III – dogmatica şi teologia morală; în anul IV – teologia pastorală, catehetica, ştiinţele economice. Pentru disciplinele respective erau prevăzute câte 16–18 ore săptămânal. În afară de obiectele menţionate, în toţi anii de studii se învăţa muzica bisericească, câte trei ore săptămânal[5]. Majoritatea disciplinelor de la Institutul de Teologie se studiau în limba latină, doar catehetica se învăţa în germană, iar teologia pastorală, în română. Orele de pedagogie şi ştiinţele economice sau agricultura se învăţau la cursurile de la Institutul de Filosofie din cadrul Gimnaziului German din Cernăuţi[6].

La 10 septembrie 1830, prin decizie împărătească, a fost stabilită organizarea definitivă a Institutului de Teologie din Cernăuţi. La această instituţie au fost întărite șase posturi de profesori titulari: 1) istoria şi dreptul bisericesc; 2) studiul biblic al *Vechiului Testament* şi dialectele orientale; 3) studiul biblic al *Noului Testament*; 4) dogmatica; 5) teologia morală; 6) teologia pastorală, precum şi un curs pentru catehetică şi metodică. Salariul unui profesor urma să fie de la 600 până la 900 de florini anual, iar pentru cursul de catehetică şi metodică se prevedea o remunerare de 200 de florini pe an. În total, pentru remunerarea profesorilor de la Institutul de Teologie erau prevăzuţi 4 250 de florini pe an, sumă care trebuia să fie asigurată de către Fondul Bisericesc[7].

La 20 şi 27 ianuarie 1831, s-au organizat concursuri pentru ocuparea posturilor de profesori titulari, iar în anii următori s-au desfăşurat alte examene pentru ocuparea posturilor vacante. În decursul anilor 1831–1836, au fost angajaţi profesorii Eugen Hacman, Vladimir Suhopan, Ioan Tomiuc, Nicolae Hacman, Ştefan Tarnovieţchi, Constantin Popovici şi Vasile Ianovici[8].

Începând cu anul 1837, mai mulţi tineri absolvenţi ai Institutului de Teologie au obţinut burse din partea Fondului Bisericesc (400–600 florini anual) şi au plecat la studii, la Viena, pentru a se specializa în anumite discipline de teologie. Printre ei s-au remarcat Ioan Calinciuc, Teofil Bendella, Iacob Vorobchievici, Vasile Ilasievici, Eusebie Popovici, Vasile Mitrofanovici, Isidor de Onciul, Artemie Berariu, Alexie Comoroşan, Vasile de Repta, Constantin Popovici ş.a. Majoritatea

[5] Isidor de Onciul, *op. cit*., în „Romänische Revue”, Viena, anul V, 1889, p. 31–32; *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 16–18.

[6] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 18.

[7] Isidor de Onciul, *op. cit*., în „Romänische Revue”, Viena, anul V, 1889, p. 86.

[8] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 18–19.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

absolvenţilor acestor studii a revenit la Cernăuţi şi s-a angajat la Institutul de Teologie sau, mai târziu, şi la Facultatea de Teologie[9].

La Institutul de Teologie au activat perioade îndelungate profesorii Ştefan Tarnovieţchi (1828–1852), Ioan Tomiuc (1830–1855), Nicolae Hacman (1831–1865), Constantin Popovici (1833–1866), Vasile Ianovici (1836–1866), Ioan Calinciuc (1838–1875), Ioan Hacman (1839–1862), Vasile Ilasievici (1852–1866), Vasile Mitrofanovici (1856–1875)[10].

În timpul Revoluţiei din 1848, s-au realizat mai multe reforme în învăţământ, care au vizat şi Institutul de Teologie. La 18 septembrie 1848, episcopul Eugen Hacman a emis un ordin, prin care recomanda introducerea limbii materne, ca limbă de instruire, în locul celei latine, la Institutul de Teologie. Deja din octombrie 1848, româna s-a introdus ca limbă de instruire la majoritatea obiectelor. În toamna anului 1848, pentru elevii de la Institutul de Teologie s-a organizat un curs de studiere a limbii române, de două ore pe săptămână, care a fost predat de profesorul Vasile Ianovici. Acest curs, însă, s-a ţinut doar până în martie 1849. Între timp, la Gimnaziul Superior din Cernăuţi s-a înfiinţat o Catedră de limba şi literatura română, al cărei titular a devenit profesorul Aron Pumnul, iar elevii de la Institutul de Teologie au studiat româna la această catedră. La începutul anului 1857, la Seminarul Clerical s-a înfiinţat un curs de studiere a limbii rutene, care a fost predat de prefectul seminarului, Ştefan Nosievici. Şi acest curs a avut o perioadă scurtă de activitate, fiindcă, între timp, la Gimnaziul din Cernăuţi s-a deschis şi o Catedră pentru limba ruteană[11].

În anul 1850, prin Rezoluţia din 15 aprilie, Institutul de Teologie din Cernăuţi s-a transformat dintr-o instituţie privată diecezală, într-o instituţie împărătească. În urma acestei reforme, director al şcolii era ales un profesor din rândul corpului didactic, dar episcopul Bucovinei rămânea la conducerea prezidiului instituţiei. S-au produs şi mici modificări în programul de învăţământ de la institut.

Pe parcurs, s-au mărit şi salariile profesorilor de la Institutul de Teologie, care erau asigurate în continuare de către Fondul Bisericesc. Încă în 1843, salariile profesorilor titulari au fost mărite de la 600 la 800 de florini anual. Din 1859, profesorii erau remuneraţi cu 1 200 de florini pe an. Treptat, la Institutul de Teologie s-a constituit şi o bibliotecă, care era completată atât prin donaţii, cât şi prin procurarea de cărţi. Către anul 1874, biblioteca de la acest Institut dispunea de cca. 900 de volume, dintre care cca. 800 din domeniul teologiei[12].

Pentru a studia la Institutul de Teologie, candidaţii trebuiau să fie absolvenţi ai cursului filosofic de la Gimnaziul din Cernăuţi, iar după 1848, absolvenţi a

[9] Constantin Ungureanu, *Sistemul de învăţământ din Bucovina în perioada stăpânirii austriece (1774–1918)*, Chişinău, Tipografia Centrală, 2015, p. 328.

[10] *Ibidem*, p. 328–329.

[11] Isidor de Onciul, *op. cit*., în „Romänische Revue”, Viena, anul V, 1889, p. 94–96.

[12] *Ibidem*, p. 93, 97, 140.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

opt clase gimnaziale. După anul 1868, la institut erau acceptaţi la studii doar absolvenţi ai gimnaziilor superioare, care au susţinut examenul de maturitate. Pe parcursul a 48 de ani de existenţă a Institutului de Teologie din Cernăuţi, această instituţie superioară de învăţământ a fost absolvită de 496 de persoane. Institutul de Teologie a jucat un rol important în viaţa culturală a Bucovinei, timp de aproape jumătate de secol, fiind cea mai importantă instituţie de învăţământ din această provincie. Cei cca. 500 de absolvenţi ai acestui institut au fost, în cea mai mare parte, preoţi şi dascăli, care au activat decenii la rând în bisericile din satele bucovinene. Dacă la momentul înfiinţării institutului, doar cca. 12 clerici ortodocşi din Bucovina absolviseră o instituţie superioară la specialitatea teologie, după 48 de ani de activitate a acestui institut, în Bucovina, practic, nu mai erau preoţi ortodocşi care să nu fi avut studii mai aprofundate în teologie[13].

Înfiinţarea Universităţii la Cernăuţi

Problema înfiinţării unei universităţi la Cernăuţi a fost ridicată frecvent după Revoluţia din 1848 de către elitele bucovinene. Românii din Bucovina revendicau înfiinţarea unei universităţi sau, cel puţin, a unor facultăţi româneşti la Cernăuţi. Către mijlocul secolului al XIX-lea, însă, învăţământul primar şi secundar din Bucovina era încă foarte slab dezvoltat. Aici funcţiona doar un singur gimnaziu superior, iar deschiderea unei instituţii superioare de învăţământ nu era realizabilă atunci la Cernăuţi.

Situaţia s-a modificat semnificativ după ce Bucovina a devenit provincie autonomă în cadrul Monarhiei Austro-Ungare şi după adoptarea legilor imperiale şi provinciale ale învăţământului. În scurt timp, în Bucovina au fost deschise un şir de şcoli primare şi câteva şcoli secundare (Gimnaziul Ortodox din Suceava, Şcoala Reală Superioară din Cernăuţi, Gimnaziul de la Rădăuţi, Şcoala Reală Inferioară din Siret, Şcoala Normală din Cernăuţi). Toate şcolile medii respective erau cu limba germană de instruire, româna şi ucraineana fiind studiate, în principal, de către elevii de naţionalitate respectivă.

Polonizarea Universităţilor din Lemberg (Lvov) şi Cracovia, înfiinţarea Universităţii Maghiare la Cluj-Napoca şi maghiarizarea Academiei de Drept din Sibiu au îngreunat accesul minorităţii germane din estul Austro-Ungariei (din Bucovina, Galiţia, Transilvania şi Banat) la învăţământul superior. La fel s-a întâmplat şi cu românii sau ucrainenii din aceste teritorii, care nu posedau poloneza sau maghiara. În aceste împrejurări, absolvenţii celor trei gimnazii germane din Bucovina erau nevoiţi să-şi continue studiile la Universităţile din Viena, Praga, Graz sau chiar din Germania, situate la mare distanţă.

[13] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 22, 25–26.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

La începutul anilor ’70 ai secolului al XIX-lea, autorităţile austriece erau dispuse să deschidă noi universităţi, existând mai multe solicitări în acest sens. Şi reprezentanţii Bucovinei au solicitat atunci deschiderea unei universităţi la Cernăuţi. În anii 1869–1872, atât Dieta Bucovinei, cât şi alte instituţii din Bucovina au înaintat memorii pentru deschiderea unei instituţii superioare de învăţământ la Cernăuţi. În timp ce slovenii, cehii şi italienii cereau înfiinţarea unor universităţi cu limba maternă de instruire, elitele bucovinene au cerut deschiderea unei universităţi cu limba de predare germană. La 28 noiembrie 1872, deputatul Constantin Tomaşciuc a înaintat în şedinţa Dietei o propunere în acest sens. Deşi se considera de naţionalitate română, Constantin Tomaşciuc a solicitat să fie deschisă la Cernăuţi o universitate cu limba germană de instruire. Cu majoritate de voturi, Dieta a aprobat solicitarea deputatului[14].

La 26 martie 1874, propunerea deschiderii unei noi universităţi s-a pus în discuţie şi în Parlamentul de la Viena. Înfiinţarea unei universităţi germane la Cernăuţi era susţinută de majoritatea deputaţilor, şi, de asemenea, de dr. Karl Stremayer, care conducea Ministerul Cultelor şi Învăţământului. O decizie ministerială în această privinţă a fost adoptată în mai 1874. La 16 noiembrie 1874, Consiliul de Miniştri a confirmat această decizie. Împăratul Franz Josef a emis, la 7 decembrie 1874, Decretul de înfiinţare a Universităţii din Cernăuţi. Aceste decizii au fost aprobate de Camera Deputaţilor, la 14 martie 1875, şi de Senat, la 20 martie 1875[15].

În toiul acestor dezbateri, reprezentanţii românilor bucovineni au încercat să obţină învăţământ parţial în limba română. Astfel, deputatul român Gheorghe Hurmuzachi a optat pentru înfiinţarea la viitoarea universitate din Cernăuţi a unor catedre cu instruirea în română, la Facultăţile de Drept şi Filosofie. De asemenea, Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina a optat pentru deschiderea unor facultăţi româneşti, iar Ion G. Sbiera a propus, în iulie 1872, înfiinţarea unei universităţi româneşti la Cernăuţi[16]. Toate aceste propuneri, însă, au fost respinse de parlamentarii austrieci. Autorităţile austriece erau decise atunci să deschidă o nouă universitate, dar cu instruire doar în limba germană. Din aceste considerente, nu au fost satisfăcute revendicările cehilor, italienilor ori slovenilor de a obţine universităţi naţionale. Deputaţii bucovineni au obţinut doar acordul pentru înfiinţarea unor catedre de limbă şi literatură română, respectiv ruteană, precum şi instruirea în limba română şi ucraineană la lecţiile practice de la Facultatea de Teologie.

---

[14] Erich Prokopowitsch, *Gründung, Entwicklung und Ende der Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*, Clausthal-Zellerfeld, Pieper, 1955, p. 8–9.

[15] *Чернівецкий Університет. 1875–1995. Сторінки історії* (în continuare se va cita: *Чернівецкий Університет. 1875–1995* …), Чернівці: Рута, 1995, p. 10.

[16] Alexandrina Cernov, *Universitatea din Cernăuţi în contextul evenimentelor premergătoare inaugurării*, în „Glasul Bucovinei”. Revistă trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuţi–Bucureşti, anul II, nr. 3 (7), iulie–septembrie 1995, p. 65.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

Au fost câteva motive mai convingătoare pentru deschiderea unei universităţi anume la Cernăuţi. După constituirea statului dualist austro-ungar şi polonizarea universităţilor din Galiţia, crescuse necesitatea unei universităţi pentru minoritatea germană din estul Monarhiei bicefale. Cernăuţii erau locul cel mai potrivit pentru o astfel de instituţie, cu atât mai mult cu cât, după ridicarea Episcopiei Bucovinei la rangul de Mitropolie, capitala Bucovinei devenise şi centrul Bisericii Ortodoxe din Austria. De asemenea, faptul că Cernăuţi dispunea de o bibliotecă provincială importantă şi că preconizata Facultate de Teologie Ortodoxă putea fi finanţată din veniturile Fondului Bisericesc, a contat foarte mult pentru a favoriza Cernăuţii în această chestiune. A existat şi un important motiv de ordin propagandistic, prilejuit de apropierea aniversării jubileului de 100 de ani de stăpânire austriacă în Bucovina.

La 31 martie 1875, împăratul Franz Josef a promulgat deciziile adoptate de Parlament cu privire la înfiinţarea Universităţii la Cernăuţi. Inaugurarea festivă a Universităţii Germane din Cernăuţi s-a stabilit pentru ziua de 4 octombrie 1875, chiar în ziua onomastică a împăratului Franz Josef I. De altfel, Universitatea din Cernăuţi a şi purtat numele împăratului austriac, fiind numită oficial „Alma-Mater Francisco-Josephina”. Era a cincea universitate germană din Austria, alături de cele din Viena, Praga, Graz şi Innsbruck.

Clădirea principală a noii universităţi a devenit localul unde a activat Şcoala Normală din Cernăuţi. Deja la 22 septembrie 1875, s-a constituit Senatul Academic al Universităţii. Profesorul de drept Constantin Tomaşciuc era numit rector al Universităţii din Cernăuţi. Decan al Facultăţii de Teologie Ortodoxă a devenit Vasile Mitrofanovici. În fruntea Facultăţii de Drept a fost numit Friedrich Schuler von Libloy, iar decan al Facultăţii de Filosofie a devenit Johann Wrobel[17]. Din Senatul Universităţii mai făceau parte prorectorul Eusebiu Popovici, prodecanii Isidor de Onciul, Friedrich Kleinwächter şi Ferdinand von Zieglauer, senatorii Alexie Comoroşan, Raban von Canstein şi Emil Kaluzniacki[18]. Astfel, din 11 membri ai Senatului Universităţii din Cernăuţi, cinci erau români (rectorul şi prorectorul; decanul, prodecanul şi senatorul din partea Facultăţii de Teologie).

La 30 septembrie 1875, împăratul Franz Josef I şi ministrul învăţământului, Karl Stremayer, au semnat la Palatul Schönbrunn din Viena uricul de creare a noii Universităţi din Cernăuţi. Acest document prevedea că la această universitate se vor crea trei facultăţi, de Teologie Ortodoxă, Drept şi Filosofie, instruirea se va

[17] Hugo Weczerka, *Die „Francisco-Josephina” in Czernowitz. Eine Universität am Ostrand der Habsburgermonarchie*, în *Gelebte Multikulturalität. Czernowitz und die Bukowina*, Frankfurt am Main, Peter Lang, 2010, p. 75.

[18] Rudolf Wagner, *Alma Mater Francisco Josephina. Die deutschsprachige Nationalitäten-Universität in Czernowitz*, München, Hans Meschendörfer, 1975, p. 41.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

desfăşura în limba germană, iar universitatea se va bucura de aceleaşi drepturi şi obligaţii ca şi alte universităţi austriece[19].

La festivităţile organizate cu prilejul inaugurării Universităţii din Cernăuţi, a participat un număr mare de oaspeţi din Monarhia Austro-Ungară, printre care ministrul învăţământului şi cultelor, Karl Stremayer, delegaţii din partea Academiei de Ştiinţe din Viena, din partea Universităţilor din Viena, Praga, Graz, Innsbruck, Lemberg, Cracovia, de la mai multe universităţi germane. Marele absent de la aceste manifestări a fost însuşi împăratul Franz Josef I. El va vizita pentru prima dată Universitatea din Cernăuţi abia peste cinci ani, la 16 septembrie 1880[20].

Festivităţile de la Cernăuţi au fost boicotate de reprezentanţii nobilimii şi intelectualităţii româneşti din Bucovina, care erau nemulţumiţi că nu s-a înfiinţat o universitate românească sau, cel puţin, mai multe catedre cu instruire în limba română. Românii bucovineni au refuzat să participe şi la manifestările organizate cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la ocuparea Bucovinei de către Imperiul Habsburgic şi au preferat să meargă la o adunare de comemorare a domnitorului Grigore al III-lea Ghica, organizată la Iaşi, pe 1 octombrie 1875.

La 4 octombrie 1875, a fost mai întâi dezvelită statuia Austriei, în Piaţa Austriei din centrul oraşului Cernăuţi. Mitingul solemn cu ocazia inaugurării Universităţii s-a desfăşurat în sala clădirii, unde până atunci a activat Şcoala Normală din Cernăuţi. În zilele următoare a debutat procesul de învăţământ la toate cele trei facultăţi. În primul an de studii, au fost create opt catedre la Facultatea de Teologie şi câte 10 catedre la celelalte două facultăţi. În anii următori, numărul total al catedrelor de la Universitate s-a mărit de la 28 la 53 (10 la Facultatea de Teologie, 15 la Drept şi 28 la Filosofie), ceea ce corespundea atunci şi altor universităţi austriece, cu excepţia Facultăţii de Medicină, care nu a existat la Cernăuţi[21].

La Universitatea din Cernăuţi au fost angajaţi mai mulţi profesori de la diferite universităţi din Austro-Ungaria şi Germania. Doar la Facultatea de Teologie toţi profesorii erau români bucovineni. Primul corp profesoral al Universităţii din Cernăuţi era constituit din 28 de persoane, dintre care 14 germani, 10 români (rectorul Constantin Tomaşciuc, profesorul de limbă română Ion G. Sbiera, restul fiind de la Facultatea de Teologie) şi patru ucraineni[22].

La începutul anului de studii 1875/76, la Universitate s-au înscris 158 de studenţi. Din Bucovina erau 99 (63%) de studenţi, iar 49 (31%) erau originari din Galiţia. După confesiuni, 64 (40%) erau ortodocşi, 36 (23%) mozaici, 34 (22%)

[19] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Ediţie şi studiu biobibliografic de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p. 212–215.

[20] *Чернівецкий Університет. 1875–1995* …, p. 12–13.

[21] Franz Hieronymus Riedl, *Die Universität Czernowitz als völkerverbindende Institution 1875–1919*, în „Der Donauraum. Zeitschrift des Forschungsinstitutes für den Donauraum", 15 Jg., Wien, 1970, p. 221.

[22] *Ibidem*, p. 221.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

romano-catolici, 14 (8%) greco-catolici[23]. La sfârşitul primului an de studii, 1875/76, la Universitatea din Cernăuţi activau 29 de profesori şi învăţau 209 studenţi (39 la teologie, 120 la drept şi 50 la filosofie). După limba maternă, 88 de studenţi erau germani, 53 români, 38 ucraineni, 27 polonezi, iar după confesiuni – 85 catolici, 70 ortodocşi, 50 mozaici, patru protestanţi[24]. Din cei 88 de studenţi, care considerau germana drept limbă maternă, doar 38 (18% din totalul studenţilor) erau etnici germani, iar 50 erau de naţionalitate evrei.

Activitatea Facultăţii de Teologie

Un rol aparte în cadrul Universităţii din Cernăuţi l-a îndeplinit Facultatea de Teologie Ortodoxă, singura de acest fel în Monarhia Austro-Ungară. În 1852, episcopul Eugen Hacman a solicitat, pentru prima dată, ca Institutul de Teologie din Cernăuţi să fie transformat într-o Facultate de Teologie. La 4/16 decembrie 1866, corpul didactic al institutului a cerut reorganizarea acestei şcoli într-o facultate. În anii următori au urmat şi alte solicitări din partea Consistoriului ortodox şi a profesorilor de la Institut. Totuşi, această doleanţă avea să se realizeze abia în 1875, când s-a decis înfiinţarea unei universităţi la Cernăuţi.

În baza Rezoluţiei împărăteşti din 29 august 1875, deja în următoarea zi, la 30 august 1875, Ministerul Cultelor şi Învăţământului a emis următorul ordin: Institutul Teologic din Cernăuţi se desfiinţează. În locul său se înfiinţează Facultatea de Teologie Ortodoxă în cadrul Universităţii „Franz-Josef" din Cernăuţi. În acelaşi ordin se arăta că la Facultatea de Teologie din Cernăuţi urmau să fie create următoarele catedre: 1) Studiul biblic şi exegeza *Vechiului Testament*; 2) Studiul biblic şi exegeza *Noului Testament*; 3) Dogmatica; 4) Teologia morală; 5) Istoria bisericească; 6) Dreptul canonic; 7) Teologia practică; 8) Limbile orientale[25].

În afară de disciplinele menţionate, studenţii de la Facultatea de Teologie trebuiau să mai frecventeze şi cursurile de la alte specializări. În mod obligatoriu, studenţii teologi trebuiau să studieze enciclopedia şi metodologia studiilor teologice, limba ebraică, statistica bisericească, iar facultativ – istoria biblică, arheologia, hermeneutica biblică, istoria noului canon biblic, patrologia, apologetica, limba slavă bisericească. Ordinul ministerial mai preciza că profesorii titulari de la această facultate trebuiau să aibă cel puţin nouă ore de prelegeri săptămânal, iar profesorii extraordinari – cel puţin şapte ore pe săptămână[26].

Conform programului de învăţământ, în anul I, studenţii trebuiau să studieze enciclopedia şi metodologia studiilor teologice, limba ebraică, studiul biblic şi

[23] *Чернівецкий Університет. 187–1995* …, p. 15–16.

[24] K. K. Statistische Central-Commision (Hrsg.), „Statistisches Jahrbuch für das Jahr 1875", k. k. Hof- und Staatsdruckerei, in Comission bei Carl Gerodl's Sohn, Wien, 1878, vol. V, p. 12–13.

[25] Isidor de Onciul, *op. cit*., în „Romänische Revue", Viena, anul V, 1889, p. 201.

[26] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz* …, p. 30–31.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

exegeza *Vechiului* şi *Noului Testament*. În anul al II-lea, se continua cu studiul biblic şi exegeza, după ambele testamente, precum şi cu istoria şi statistica bisericească. Pentru anul al III-lea, era prevăzută studierea dogmaticii şi teologiei morale, iar în ultimul an de studii studenţii aveau mai mult cursuri practice de teologie, catehetică, omiletică şi liturgie, dar şi ore de drept canonic. În afară de cursurile teoretice şi practice de la Facultatea de Teologie, studenţii teologi erau obligaţi să frecventeze unele cursuri de la celelalte două facultăţi: filosofia (în primii trei ani) şi istoria Austriei (în toate cele opt semestre), de la Facultatea de Filosofie, iar în semestrul al VII-lea – istoria şi instituţiile dreptului roman, de la Facultatea de Drept[27].

În anul 1875, Facultatea de Teologie Ortodoxă şi-a început activitatea cu şase catedre: Studiul biblic şi exegeza *Vechiului Testament*, Studiul biblic şi exegeza *Noului Testament*, Istoria bisericii, Dogmatica şi teologia fundamentală, Dreptul canonic, Teologia practică cu limba română de instruire. La aceste catedre au fost numiţi, ca titulari, şase profesori teologi români, care până atunci au activat la Institutul de Teologie: Isidor de Onciul, Vasile de Repta, Eusebiu Popovici, Alexie Comoroşan, Constantin Popovici şi Vasile Mitrofanovici. În 1877, a fost completată şi Catedra de teologie morală, unde timp de patru ani a fost titular Mihai Călinescu.

Aşadar, Facultatea de Teologie s-a constituit prin încorporarea Institutului de Teologie şi încadrarea profesorilor de la Institut în noua facultate. Prin transformarea acestui institut în facultate, s-a asigurat o continuitate atât a cadrelor didactice, cât şi a disciplinelor studiate. Durata studiilor la facultate era de opt semestre sau patru ani, iar limba de predare era germana, cu excepţia teologiei practice, care s-a predat în română şi ucraineană. Totuşi, s-a admis predarea mai multor cursuri şi în limba română, cu excepţia celor de istorie bisericească universală şi de drept canonic. Cu timpul, această excepţie s-a transformat într-o regulă, astfel că, deşi oficial limba de instruire era germana, *de facto*, la Facultatea de Teologie multe discipline au fost predate şi (sau numai) în română[28]. Aceasta cu atât mai mult cu cât aproape la toate catedrele de la această facultate au activat doar profesori de etnie română, iar toţi studenţii au fost ortodocşi, în mare majoritate români.

Până în 1899, Facultatea de Teologie a funcţionat cu şapte catedre. Dintre cele opt catedre specificate în ordinul de înfiinţare a facultăţii, nu a fost activată doar cea pentru limbile orientale. Profesorul Isidor de Onciul a predat studenţilor din anul I gramatica limbilor arabă şi siriană. După decesul profesorului Isidor de Onciul, în 1897, limbile orientale nu au mai fost predate o perioadă la facultate. La 1 septembrie 1900, s-a luat decizia ca în locul acestei preconizate catedre pentru

[27] Isidor de Onciul, *op. cit*., în „Romänische Revue", anul V, Viena, 1889, p. 204–205.

[28] Mircea Lutic, *Eusebie Popovici: un strălucit teolog şi un mare istoric al bisericii*, în „Glasul Bucovinei". Revistă trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuți–Bucureşti, anul II, nr. 1 (5), ianuarie–martie 1995, p. 66.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

limbile orientale să fie creată o Catedră pentru dogmatica specială, la care, timp de 19 ani, până în 1919, a fost titular profesorul Ştefan Saghin. Specialitatea de limbi orientale a fost inclusă la Catedra pentru studiul biblic şi exegeza *Vechiului Testament*[29]. Pe parcursul anilor 1875–1919, la aceste opt catedre au fost titulari 13 profesori teologi, toţi bucovineni, de naţionalitate română[30].

Ucrainenii din Bucovina au solicitat ca la această facultate să fie creată şi o Catedră de teologie practică, cu limba ruteană de predare, la care să fie angajat un profesor teolog de naţionalitate ucraineană. Încă în 1884, autorităţile provinciale au anunţat Decanatul Facultăţii de Teologie că Ministerul Cultelor şi Învăţământului intenţiona să înfiinţeze o Catedră pentru teologia practică în limba ruteană. Totuşi, o astfel de decizie s-a luat abia peste 12 ani, prin Ordinul ministerial din 24 noiembrie 1896. Peste mai bine de doi ani, la 27 martie 1899, Ministerul Cultelor şi Învăţământului a emis un ordin de numire a profesorului de religie de la Gimnaziul din Cernăuţi, Dionys Jeremijciuk, în funcţia de profesor extraordinar la noua Catedră de teologie practică cu predare în ucraineană[31].

Încă în anul 1892, mitropolitul Silvestru Morariu-Andrievici a propus înfiinţarea la Facultatea de Teologie a unei Catedre pentru limba şi literatura slavă bisericească. După mai mulţi ani de negocieri, la 16 februarie 1899, era emisă o rezoluţie împărătească, reconfirmată prin Ordinul ministerial din 27 martie 1899, prin care se decidea înfiinţarea unei Catedre de limba şi literatura slavă bisericească, în frunte cu profesorul Eugen Kozak[32]. Cursurile de teologie practică ruteană au fost frecventate, cu prioritate, de studenţii teologi de naţionalitate ucraineană, pe când cursurile de limbă slavă bisericească erau obligaţi să le frecventeze toţi studenţii teologi. Consistoriul ortodox recomanda, totuşi, ca studenţii teologi originari din Bucovina să susţină examenele pentru teologia practică în ambele limbi provinciale.

După înfiinţarea Facultăţii de Teologie, mai mulţi teologi din Bucovina, dar şi din România, Transilvania şi chiar din unele state din Balcani, au susţinut doctoratul şi au obţinut titluri ştiinţifice la Cernăuţi. Comisia de examinare a doctoranzilor era constituită din decanul sau prodecanul facultăţii, în calitate de preşedinte, şi patru membri ai comisiei, care erau profesori titulari la facultate. Emilian Voiuţchi a fost primul profesor de teologie, care, la 24 februarie 1881, a susţinut teza de doctorat la Cernăuţi. Până în 1900, titluri ştiinţifice în teologie au obţinut 37 de persoane, o parte fiind din Bucovina, altă parte din România, Transilvania sau Ungaria[33]. În perioada 1881–1916, la Facultatea de Teologie din Cernăuţi au obţinut titluri ştiinţifice, în total, 80 de teologi de naţionalitate română,

[29] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 47.
[30] Erich Prokopowitsch, *op. cit.*, p. 29.
[31] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 36.
[32] *Ibidem*, p. 37.
[33] *Ibidem*, p. 54.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

mulţi fiind originari din Vechiul Regat, din Transilvania, Banat sau alte teritorii din Regatul Ungariei[34].

Facultatea de Teologie din Cernăuţi a acordat şi titluri de doctor de onoare în teologie mai multor personalităţi din Bucovina, dar şi din Dalmaţia sau Transilvania. La 17 mai 1879, doctori de onoare în teologie au devenit patriarhul din Karlowitz, Procopius Ivacković, episcopii Stefan Knezević şi Gerasim Petranović din Dalmaţia, mitropolitul din Sibiu, Miron Romanul, mitropolitul Bucovinei, Silvestru Morariu, profesorul Vasile Mitrofanovici şi consilierii consistoriali Vasile Ilasievici şi Ioan Ţurcan. Doctori de onoare în teologie au mai devenit Vasile de Repta şi rectorul seminarului din Zara, Nikodemus Milaś[35].

Toate costurile pentru întreţinerea şi funcţionarea Facultăţii de Teologie au fost suportate de către Fondul Bisericesc Ortodox din Bucovina. Cea mai mare parte a cheltuielilor mergea la salariile şi suplimentele de plată ale profesorilor universitari. În 1877, de exemplu, Fondul Bisericesc a cheltuit 20 303 florini pentru Facultatea de Teologie, inclusiv 17 700 de florini pentru salariile şi plăţile suplimentare ale profesorilor, 900 de florini pentru diferite remunerări, 400 de florini pentru bursele studenţeşti, 375 florini pentru salariul servitorilor, 928 de florini pentru costurile de regie. Totuşi, aceste costuri erau mai mici decât sumele cheltuite de către Fondul Bisericesc, în acelaşi an, pentru Şcoala Reală Superioară Ortodoxă din Cernăuţi (32 486 de florini), pentru Seminarul Ortodox din Cernăuţi (27 628 de florini) sau pentru Gimnaziul Superior Ortodox din Suceava (22 650 de florini)[36].

Salariile profesorilor de teologie erau comparabile cu cele ale profesorilor de la celelalte două facultăţi, care erau remuneraţi de către stat. În 1877, opt profesori titulari de la Facultatea de Drept aveau salarii anuale de 1 800–2 600 de florini şi câte 400 de florini suplimente la plată, iar 15 profesori titulari de la Facultatea de Filosofie dispuneau de salarii de la 1 800 până la 2 200 de florini şi suplimente în aceeaşi mărime. Profesorii extraordinari aveau salariu anual de 1 500 de florini şi un adaos suplimentar de 350 de florini. În 1877, profesorii de la Drept au primii salarii în valoare de 18 500 de florini, cei de la Filosofie – 28 000 de florini, iar suplimentele la plată ale celor 23 de profesori titulari şi doi extraordinari s-au ridicat la 9 900 de florini[37].

Până la sfârşitul secolului al XIX-lea, costurile de întreţinere a Facultăţii de Teologie nu s-au mărit semnificativ. În 1897, Fondul Bisericesc a cheltuit pentru această facultate 27 907 florini, sumă care s-a distribuit pentru salariile (18 700 de florini) şi plăţile suplimentare ale profesorilor (5 640 de florini), pentru costurile de

[34] Vasile Baltag, *Die Doktorschule für Theologie bei der Universität aus Czernowitz (1877–1918)*, în „Codrul Cosminului”, Suceava, vol. XX, nr. 2, 2014, p. 335–344.

[35] Anton Norst, *Alma mater Francisco-Josephina. Festschrift zu deren 25jährigen Bestande*, Czernowitz, Pardini, 1900, p. 121.

[36] Arhiva de Stat a Regiunii Cernăuţi (A.S.R.C.), Fond *211*, inv. 1, dosar 1 274, f. 4–7.

[37] *Ibidem*, dosar 1 273, f. 20–21.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

instruire (1 350 de florini), diferite remunerări şi ajutoare (1 270 de florini), plata servitorilor (375 de florini) şi pentru costurile de regie (572 de florini)[38]. În următorii 10–15 ani, costurile de întreţinere a Facultăţii de Teologie aproape s-au dublat. Pentru anul 1908, s-a cheltuit suma totală de 105 310 coroane[39] (o coroană echivala cu doi florini), iar în 1912 a fost necesară suma de 107 292 de coroane (92 297 coroane pentru salariile şi adaosurile la plată ale profesorilor, 8 500 – pentru remunerări şi ajutoare, 3 900 – pentru necesităţile de instruire, 2 595 de coroane – pentru costurile de regie)[40].

Mai mulţi profesori din Cernăuţi au obţinut burse din partea Fondului Bisericesc şi au plecat la studii de specializare şi perfecţionare la facultăţi de teologie de la cele mai prestigioase universităţi europene. Astfel, în anii de studii 1875/76 şi 1876/77, Emilian Voiuţchi a studiat la Universităţile din Viena, Innsbruck şi Strassburg; în anii 1886–1889, Cornel Săvescul a fost la specializări la Viena, Tübingen, Kiev, Petersburg şi Erlangen. Teodor Tarnavschi a studiat, în 1889 şi 1890, la München. Vasile Găină s-a specializat, în perioada 1892–1894, la Universităţile din Bonn, Viena şi Atena. În anii 1897–1899, profesorii de teologie Vasile Gheorghiu, Ştefan Saghin şi Vasile Tarnavschi au fost la specializări în oraşele Viena, Bonn, Breslau sau Leipzig. Cu excepţia lui Cornel Săvescul, toţi ceilalţi profesori au revenit la Cernăuţi şi au mai activat încă mulţi ani la Facultatea de Teologie[41].

Facultatea de Teologie a dispus şi de o bibliotecă valoroasă, care cuprindea cărţi în mai multe limbi la diferite specialităţi din domeniul teologiei. Bazele acestei biblioteci au fost puse încă din 1836, când funcţiona Institutul de Teologie. În toamna anului 1870, când Institutul de Teologie s-a mutat în clădirea Reşedinţei Mitropolitane, biblioteca conţinea 642 de volume şi mai multe broşuri şi manuscrise. După 1875, biblioteca acestui institut a trecut la Facultatea de Teologie. Biblioteca a beneficiat de o subvenţie anuală de 1 000 de florini pentru procurarea unor cărţi noi de specialitate. Graţie donaţiilor şi procurării de cărţi, către anul 1899, biblioteca Facultăţii de Teologie dispunea deja de 7 544 de volume, 60 de broşuri şi mai multe manuscrise[42]. Fondul bibliotecii a continuat să crească şi în deceniul următor, iar subvenţia anuală s-a ridicat la 3 200 de coroane. La sfârşitul anului 1912, biblioteca Facultăţii de Teologie conţinea 12 830 de volume şi 68 de broşuri[43].

[38] *Ibidem*, dosar 4 892, f. 5.
[39] *Ibidem*, dosar 10 118, f. 5.
[40] *Ibidem*, dosar 12 673, f. 6.
[41] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 45–46.
[42] *Ibidem*, p. 67.
[43] Galina Czeban, Elmar Lechner (Hrsg.), *Deutschsprachige Quellen zur Geschichte des Bildungswesens der Bukowina um 1900*. Band XIII (Berichte der abtretenden Rektoren der Universität Czernowitz), Klagenfurt (Universität Klagenfurt), 2001, p. 97.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

Facultatea de Teologie de la Universitatea din Cernăuţi a avut o contribuţie importantă la dezvoltarea sistemului de învăţământ şi ridicarea nivelului de cultură a populaţiei ortodoxe din Bucovina. Graţie funcţionării acestei facultăţi, clerul ortodox din Bucovina a avut un nivel înalt de cultură şi educaţie, bucurându-se de stimă şi apreciere în rândul populaţiei. Prestigiul Facultăţii de Teologie se poate vedea şi din faptul că, în perioada austriacă, mai mulţi profesori teologi, precum Vasile Mitrofanovici, Eusebie Popovici, Vasile de Repta, Constantin Clement Popovici, Emilian Voiuţchi, Teodor Tarnavschi, Eugen Kozak şi Ştefan Saghin au îndeplinit funcţia de rectori ai Universităţii din Cernăuţi (vezi *Tabelul nr. 1*).

Mulţi distinşi teologi români şi-au făcut studiile şi doctoratul la Cernăuţi, iar Facultăţile de Teologie din Bucureşti, Caransebeş, Arad s-au constituit, în mare parte, după modelul celei de la Cernăuţi. Dintre primii profesori de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, cu doctoratul susţinut la Cernăuţi, se numărau Constantin Chiricescu, Badea Cireşanu, Ioan Cornoiu, Petru Pimen Georgescu. Mulţi profesori de la Academiile din Sibiu, Caransebeş şi Arad şi-au făcut studiile teologice şi şi-au dat doctoratul la Cernăuţi. Mai mulţi ierarhi ortodocşi din Transilvania şi Banat, ca mitropolitul Nicolae Bălan (Sibiu), episcopii Andrei Magier (Arad), Vasile Lăzărescu (Timişoara), Nicolae Popovici (Oradea), Partenie Ciopron (Alba-Iulia) şi-au susţinut doctoratul în capitala Bucovinei[44].

Profesorii de la Facultatea de Teologie

Facultatea de Teologie Ortodoxă a fost singura de la Universitatea din Cernăuţi, unde toţi profesorii proveneau din Bucovina. În perioada 1875–1919, la această facultate au activat 15 profesori titulari (13 români şi doi ucraineni). Dintre aceştia, şase s-au angajat, prin transfer, de la Institutul de Teologie, cinci au lucrat anterior ca docenţi privaţi, iar patru au lucrat în alte domenii până la angajare[45]. Profesorii de la această facultate erau personalităţi bine cunoscute atunci în Bucovina, care, decenii la rând, au activat la Facultatea de Teologie. Din 15 profesori titulari, unul a lucrat 42 de ani, doi câte 31, respectiv 33 de ani, trei câte 22–23 de ani, cinci câte 19–20 de ani, unul – 13 ani, doar trei profesori fiind activi la această facultate mai puţin de 10 ani[46].

Constantin Clement Popovici (1846–1938), originar din Cernăuţi, a fost titular la Catedra de drept bisericesc timp de 42 de ani, de la înfiinţarea Universităţii până în 1917, când s-a pensionat. El a fost rector al Universităţii în 1888/89, de cinci ori decan al Facultăţii de Teologie şi de mai multe ori a fost senator. El a fost,

[44] Mircea Grigoroviţă, *Învăţământul în nordul Bucovinei (1775–1944)*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1993, p. 138.

[45] Erich Prokopowitsch, *op. cit.*, p. 38–39.

[46] *Ibidem*, p. 61.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

de asemenea, ales deputat în Parlamentul de la Viena, iar din 1910 a îndeplinit funcţia de arhimandrit la Mitropolia Bucovinei[47].

Eusebie Popovici (1838–1922), fratele lui Constantin Popovici, a condus Catedra de istoria religiei pe parcursul a 33 de ani, din 1875 până în 1908, când s-a pensionat. Între 1882–1896, Eusebie Popovici a predat şi cursul de dogmatică, în 1898–1902 a ocupat, concomitent, şi Catedra pentru studiul *Noului Testament*, apoi şi cea pentru dreptul canonic. Eusebie Popovici a fost de două ori rector al Universităţii (1880/81 şi 1895/96), de şase ori decan al Facultăţii de Teologie, de două ori senator. În perioada 1869–1876, a fost inspector şcolar, între 1877 și 1896 – membru în Consiliul Şcolar al Bucovinei, a îndeplinit funcţia de consilier consistorial al Mitropoliei, iar din 1913 pe cea de arhimandrit consistorial. Eusebie Popovici a fost declarat Cetăţean de Onoare al oraşului Cernăuţi, iar din 1908 a devenit membru de onoare al Academiei Române. În 1905, a fost decorat de către regele României, Carol I, cu Medalia „Bene Merenti", clasa I, iar în anul 1906 – cu Ordinul „Coroana României" în grad de comandor[48].

Catedra pentru studiul biblic şi exegeza *Vechiului Testament* a fost ocupată de doi profesori: Isidor de Onciul (între 1875 și 1897) şi Vasile Tarnavschi (din 1900 până în 1919). Isidor de Onciul (1834–1897), originar din Frătăuţii Noi, a fost numit profesor ordinar la Institutul de Teologie în 1869, apoi, timp de 23 de ani, a fost titular la această facultate. El a fost ales de cinci ori decan al Facultăţii de Teologie, a fost senator în perioada 1881–1884, a îndeplinit funcţia de consilier consistorial, iar din 1889 – membru în Consiliul Şcolar al Bucovinei[49]. Vasile Tarnavschi (1859–1945) a fost titular la aceeaşi catedră timp de 19 ani, până în 1919, în această perioadă fiind de două ori decan şi senator, în 1907/08 (vezi *Tabelul nr. 2*). În 1918, a fost ales în fruntea Universităţii, fiind ultimul rector al Universităţii austriece din Cernăuţi. El şi-a continuat activitatea de profesor de teologie şi în perioada interbelică.

La Catedra de studiu biblic şi exegeza *Noului Testament* au fost titulari, de asemenea, doi profesori români; Vasile de Repta (până în 1898) şi Vasile Gheorghiu (din 1900). Vasile de Repta (1841–1926), născut la Bănila pe Ceremuş, a activat la facultate timp de 23 de ani, iar după 1898, ca profesor onorar, a continuat să predea cursuri studenţilor. El a fost rector al Universităţii în 1883/84, de patru ori decan, senator în anii 1890–1893. În anii 1876–1895, Vasile de Repta a îndeplinit funcţia de inspector şcolar în oraşul Cernăuţi, fiind declarat, cu această ocazie, Cetăţean de Onoare al acestui oraş. Din 1890, devine arhimandrit

[47] *Schematismus der Bukowinaer gr. or. Archiepiskopal-Diözese für das Jahr 1914*, Czernowitz, 1914, p. 155.

[48] Mircea Lutic, *Eusebie Popovici: un strălucit teolog şi un mare istoric al bisericii*, în „Glasul Bucovinei. Revistă trimestrială de istorie și cultură", Cernăuți–București, anul II, nr.1, 1995, p. 70.

[49] Anton Norst, *op. cit.*, p. 49.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

consistorial, din 1896 – vicar general al Mitropoliei, iar din 1898 – episcop de Rădăuţi[50]. În perioada 1902–1924, Vasile de Repta, supranumit Vladimir, a îndeplinit înalta funcţie de mitropolit al Bucovinei. Pentru înaltele merite faţă de Biserica Ortodoxă din Bucovina, în 1919, Vasile (Vladimir) de Repta a fost numit membru de onoare al Academiei Române. Vasile Gheorghiu (1872–1959) a fost titular la catedra respectivă în anii 1900–1919 şi a continuat să activeze la Universitatea din Cernăuţi şi în perioada interbelică. Până în 1919, a fost de două ori decan şi de două ori senator (vezi *Tabelul nr. 2*).

Alexie Comoroşan (1842–1881), născut la Comăneşti, a fost titular la Catedra de dogmatică şi teologie fundamentală în anii 1875–1881, în 1880/81 fiind ales decan şi, în anii 1875–1878, senator. S-a stins din viaţă în 1881, când nici nu împlinise vârsta de 40 de ani. Până în 1899, postul de titular la această catedră a rămas vacant, iar cursul de dogmatică a fost predat, în perioada 1882–1896, de către Eusebie Popovici. În 1899, titular la această catedră a fost numit Vasile Găină (1868–1907), originar din Măzănăieşti. El a condus catedra timp de opt ani, în această perioadă fiind ales o dată decan (1905/06) şi timp de 6 ani (1899–1905) – senator. Vasile Găină a decedat în august 1907, la vârsta de doar 39 de ani.

Cursul practic de teologie, predat în română, a fost susţinut, din 1875 până în 1888, de Vasile Mitrofanovici (1831–1888), originar din Budeniţ. El a devenit profesor la Institutul de Teologie în 1861, iar la facultate a fost titular timp de 13 ani. Vasile Mitrofanovici a fost rector al Universităţii în 1877/78, de două ori decan, fiind totodată şi deputat în Parlamentul de la Viena[51]. Până în 1896, postul de titular la această catedră a rămas vacant, apoi, până în 1914, catedra a fost condusă de Teodor Tarnavschi (1859–1914), originar din Vijniţa. El a fost rector al Universităţii (în 1904/05), de patru ori decan, senator în 1897/98[52]. Teodor Tarnavschi a mai fost membru în Consiliul Şcolar al Bucovinei şi inspector şcolar diecezan.

În 1877, a fost activată Catedra de teologie morală. Miron Călinescu (1837–1912), originar din Cernăuţi, a ocupat această catedră doar patru ani, până în 1881, ulterior fiind, până în 1912, arhimandrit consistorial la Mitropolia Bucovinei. Miron Călinescu a ocupat în 1879/80 funcţia de decan; din 1878 a fost ales deputat şi în Dieta Bucovinei[53]. Din 1888, titular la Catedra de teologie morală a devenit Emilian Voiuţchi (1850–1920), născut la Cernăuţi, care a ocupat această funcţie timp de 31 de ani, până în 1919. Emilian Voiuţchi a fost de două ori rector al Universităţii, de patru ori decan al facultăţii, senator în anii 1886–1890 şi 1913/14.

[50] Mircea Lutic, *Bărbat de aleasă simţire naţională şi de înaltă virtute creştinească*, în „Glasul Bucovinei. Revistă trimestrială de istorie și cultură”, Cernăuți–București, anul I, nr. 2, 1994, p. 24.

[51] Anton Norst, *op. cit.*, p. 25.

[52] *Schematismus der Bukowinaer gr. or. Archiepiskopal-Diözese für das Jahr 1913*, Czernowitz, 1913, p. 139–140.

[53] Anton Norst, *op. cit.*, p. 47.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

El a mai îndeplinit funcţia de inspector şcolar diecezan, iar din 1899 a devenit consilier consistorial[54].

În 1899, au fost înfiinţate la Facultatea de Teologie două catedre, la care au fost titulari profesori ucraineni. Catedra de teologie practică, cu limba ruteană de instruire, a fost condusă, timp de 20 de ani, de Dionis Jeremijciuk, iar la Catedra de limba şi literatura slavonă bisericească a fost titular, în perioada 1899–1919, Eugen Kozak.

În 1900, a fost înfiinţată cea de a zecea catedră, Catedra pentru dogmatica specială, al cărei titular, până în 1919, a fost Ştefan Saghin (1859–1920), originar din Mitocul Dragomirnei. El a fost ales rector în 1911/12, decan în 1907/08, senator în 1906/07 şi decorat cu Ordinul „Coroana României" în grad de comandor[55].

În afară de profesorii titulari, la Facultatea de Teologie au ţinut cursuri şi alți profesori români, dar cu statut de suplinitori sau docenţi privaţi. Încă din 1875, a predat catehetica docentul suplinitor Ioan Stefanelli (1834–1914). El a predat mulţi ani acest curs la facultate, dar ca profesor de religie a activat la Gimnaziul German din Cernăuţi. În ultimii ani din ajunul războiului, au mai activat la această facultate, ca docenţi privaţi, Silvestru Octavian Isopescul, Valerian Şesan şi Lazăr Gherman.

Profesorii teologi din Cernăuţi au desfăşurat şi o minuţioasă muncă ştiinţifică. Cei mai mulţi dintre ei şi-au publicat prelegerile, care şi-au păstrat valoarea până în prezent.

La Facultatea de Teologie a domnit spiritul de înţelegere, toleranţă şi respect reciproc. Această facultate a contribuit mult la formarea intelectualităţii româneşti şi ucrainene din Bucovina. Preoţii ortodocşi din Bucovina s-au bucurat de mare prestigiu în societate, datorită înaltei lor pregătiri academice şi comportamentului moral, a situaţiei materiale bine asigurate de Fondul Bisericesc Ortodox, a activităţilor misionare şi culturale desfăşurate la sate. Preoţii români au dominat atât la Facultatea de Teologie, cât şi în cadrul Eparhiei Ortodoxe a Bucovinei. În multe sate ucrainene au activat preoţi români, dar remarcăm că un preot român, care era repartizat într-o comună ucraineană, era obligat să înveţe limba ucraineană. Viitorii preoţi români şi ucraineni îşi făceau studiile la aceeaşi Facultate de Teologie, studenţii teologi români şi ucraineni locuiau în acelaşi internat. Revista bisericească „Candela", înfiinţată în 1882, era redactată parţial în limba ucraineană.

Studenţii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă

Pe parcursul existenţei Universităţii austriece la Cernăuţi, la Facultatea de Teologie Ortodoxă şi-au făcut studiile doar tineri de confesiune ortodoxă,

[54] *Schematismus der Bukowinaer gr. or. Archiepiskopal-Diözese für das Jahr 1914*, Czernowitz, 1914, p. 155.

[55] *Ibidem*, p. 156.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

majoritatea fiind de naţionalitate română. La această facultate au studiat nu doar ortodocşi români şi ucraineni din Bucovina, ci şi mulţi tineri din România, Transilvania, şi chiar din Bulgaria şi Serbia. În primul an de activitate a Universităţii, la Facultatea de Teologie Ortodoxă s-au înscris 39 de studenţi de confesiune ortodoxă, dintre care 34 de români şi doar cinci ruteni. Până în 1880, Facultatea de Teologie a fost frecventată de 43–47 de studenţi, toţi fiind originari din Bucovina (vezi *Tabelul nr. 3*).

În anul de studii 1880/81, la Facultatea de Teologie din Cernăuţi au venit la studii, pentru prima dată, şapte tineri din România. Facultatea a fost frecventată atunci de 58 de studenţi, dintre care 41 români şi 17 ucraineni. În anii următori, numărul studenţilor teologi a trecut de 70, iar treptat au început să vină la studii, la Cernăuţi, şi tineri din Regatul Ungariei, mai ales din Transilvania. Până în anul de studii 1897/98, Facultatea de Teologie a fost frecventată anual de circa 56–66 de studenţi. În această perioadă au început să vină la Cernăuţi şi tineri de naţionalitate sârbă, din Bosnia-Herţegovina şi Dalmaţia. În anul de studii 1897/98, din totalul de 59 de studenţi de la această facultate, 45 erau din Bucovina, şase din Ungaria şi Transilvania, cinci din Bosnia-Herţegovina şi trei din România. Toţi studenţii erau ortodocşi, dintre care 47 români, opt sârbi şi numai patru ucraineni[56].

În următorii câţiva ani, însă, numărul studenţilor teologi s-a micşorat şi mai mult, în anii 1900–1902 la această facultate fiind înscrişi doar 35–37 de studenţi. În semestrul de iarnă 1900/01, la Facultatea de Teologie au studiat numai 35 de studenţi (20 din Bucovina, şase din Ungaria şi Transilvania, doi din România, restul din Bosnia-Herţegovina şi Dalmaţia), inclusiv 26 români, 7 sârbi şi doar un singur ucrainean. Au urmat câţiva ani de creştere rapidă a numărului studenţilor teologi de la Universitatea din Cernăuţi. Deja în anul de studii 1906/07, la Facultatea de Teologie învăţau 107 studenţi, dintre care 70 de bucovineni, 22 din Ungaria şi Transilvania, nouă din România. După limba maternă, 69 de studenţi erau români, 25 ucraineni, şase sârbi şi şapte de alte etnii (vezi *Tabelul nr. 3*).

La Facultatea de Teologie din Cernăuţi au studiat şi mulţi tineri din România. Numărul studenţilor teologi din Vechiul Regat s-a mărit brusc în ultimii ani de stăpânire austriacă, atingând cifra maximă în anul de învăţământ 1911/12, când la Facultatea de Teologie îşi făceau studiile 204 studenţi, dintre care 99 (48,5%) din Bucovina, 72 (35,3%) din România şi 10 din Ungaria, între care 135 români şi 45 ruteni. Tot atunci, 24 de studenţi proveneau din alte ţări ortodoxe din Balcani, majoritatea fiind de naţionalitate sârbi sau bulgari[57].

Studiile la Universitatea de Teologie erau cu plată, doar un număr mic de studenţi era scutit parţial sau în întregime de plata taxelor de studii. Totodată, mai mulţi studenţi au beneficiat de diferite burse, finanţate de stat, de autorităţile provinciale, de fundaţii şi persoane particulare, sau chiar de însuşi împăratul Franz

[56] *Die k. k. Franz-Josephs-Universität in Czernowitz*…, p. 161–162.
[57] *Oesterreichische Statistik* (ediţie nouă), Viena, vol. XI, caiet III, 1915, p. 2–5.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

Josef. Într-o situaţie mai bună au fost studenţii teologi, mai mulţi fiind susţinuţi de către Fondul Bisericesc. Bunăoară, în anul universitar 1895/96, din totalul de circa 370 de studenţi, 36 (patru teologi, 18 de la drept şi 14 de la filosofie) au obţinut burse în valoare de 8 682 de florini, iar 10 doctoranzi au primit suma de 1 372 de florini. În afară de aceasta, alți 43 de studenţi şi doi doctoranzi de la teologie au fost subvenţionaţi de către Fondul Bisericesc din Bucovina. În anul de studii respectiv, din 56 de studenți teologi, 47 au obţinut burse ori subvenţii, în principal din partea Fondului Bisericesc [58].

La începutul secolului al XX-lea, anual, câte 50 de studenţi bucovineni de la Facultatea de Teologie studiau datorită sprijinului din partea Fondului Bisericesc, iar o parte dintre studenţii străini au obţinut burse pentru a veni la studii la Cernăuți. În anul de studii 1912/13, Fondul Bisericesc a subvenţionat studiile a 50 de teologi bucovineni, iar șase teologi străini au primit burse de peste hotare, în valoare de 10 900 de coroane[59].

Studenţii de la Universitate s-au organizat şi au activat în diferite societăţi studenţeşti. În perioada 1875–1918, la Universitatea din Cernăuţi au existat, în total, 25 de societăţi studenţeşti, dintre care patru au avut un caracter supranaţional. Celelalte societăţi academice au funcţionat pe criterii etnice. Au existat trei societăţi studenţeşti germane, șase româneşti, trei ucrainene, două poloneze şi șase evreieşti[60].

Studenţii teologi au avut o societate proprie, înfiinţată la 23 noiembrie 1884, cu sprijinul mitropolitului Morariu Andrievici. Ea se numea Asociaţia academico-teologică pentru literatură, retorică şi muzică bisericească „Academia Ortodoxă” şi consta din două secţiuni: una literaro-retorică şi una muzicală. Membrii asociaţiei purtau o panglică în culorile tradiţionale româneşti, iar cântecul asociaţiei era un text religios, compus după muzica lui Isidor Vorobchievici. Până în 1900, la conducerea „Academiei Ortodoxe” s-au aflat personalităţi cunoscute, precum George Şandru, Vasile Găină, Toader Balan, Atanasie Gherman, Nicolae Cotlarciuc, Valerian Şesan ș.a[61]. În toamna anului 1908, din cei cca. 190 de studenţi români de la Universitatea din Cernăuţi, 75 erau membri ai „Junimii”, 55 erau în „Academia Ortodoxă”, 25 în „Bucovina” şi 21 în „Dacia”[62].

Aşadar, Facultatea de Teologie Ortodoxă de la Universitatea din Cernăuţi s-a constituit prin încorporarea Institutului de Teologie şi încadrarea profesorilor de la Institut la noua facultate. Deşi oficial limba de instruire la această facultate a fost

[58] Galina Czeban, Elmar Lechner (Hrsg.), *op. cit.*, p. 13.

[59] *Ibidem*, p. 97.

[60] Hans Prelitsch, *Student in Czernowitz. Die Korporationen an der Czernowitzer Universität*, în vol. Franz Lang (Hrsg.), *Buchenland. 150 Jahre Deutschthum in der Bukowina*, München, 1961, p. 358–360; Franz Hieronymus Riedl, *op. cit.*, p. 222–223.

[61] Anton Norst, *op. cit.*, p. 112–113.

[62] George Tofan, *Societăţile studenţeşti*, în „Viața românească”, anul III, nr. 12, 2008, p. 440.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

germana, *de facto*, mai multe discipline au fost predate şi (sau numai) în română, cu excepţia celor de istorie bisericească universală şi de drept canonic. În perioada 1875–1919, la această facultate au activat, în total, 15 profesori titulari, dintre care 13 români şi doi ucraineni. Profesorii teologi din Cernăuţi au desfăşurat o minuţioasă muncă ştiinţifică, majoritatea publicându-şi prelegerile universitare. La Facultatea de Teologie Ortodoxă au studiat doar tineri de confesiune ortodoxă, majoritatea fiind de naţionalitate română, inclusiv mulţi originari din România, Transilvania sau Banat. Această facultate a contribuit mult la formarea intelectualităţii româneşti şi ucrainene din Bucovina.

Tabelul nr. 1

Rectorii şi prorectorii Universităţii din Cernăuţi (1875–1914)[*]

Anul	Rector	Prorector
1875/76	Constantin Tomasciuc	**Eusebiu Popovici**
1876/77	Ferdinand Zieglauer von	Constantin Tomasciuc
1877/78	**Vasile Mitrofanovici**	Ferdinand Zieglauer von
1878/79	Friedrich Schuler von Libloy	**Vasile Mitrofanovici**
1879/80	Alois Handl	Friedrich Schuler von Libloy
1880/81	**Eusebiu Popovici**	Alois Handl
1881/82	Alois Goldbacher	**Eusebiu Popovici**
1882/83	Friedrich Kleinwächter	**Eusebiu Popovici**
1883/84	**Vasile de Repta**	Friedrich Kleinwächter
1884/85	Johann Wrobel	**Vasile de Repta**
1885/86	Carl Hiller	Johann Wrobel
1886/87	Vitus Graber	Carl Hiller
1887/88	Josef Heinrich Singer	Vitus Graber
1888/89	**Constantin Popovici**	Josef Heinrich Singer
1889/90	Emil Kaluzniacki	**Constantin Popovici**
1890/91	Friedrich Schuler von Libloy	Emil Kaluzniacki
1891/92	Richard Pribram	Friedrich Schuler von Libloy
1892/93	**Emilian Voiuţchi**	Richard Pribram
1893/94	Friedrich Kleinwächter	**Emilian Voiuţchi**
1894/95	Alois Handl	Friedrich Kleinwächter
1895/96	**Eusebiu Popovici**	Alois Handl
1896/97	Julius von Roschmann-Hörburg	**Eusebiu Popovici**
1897/98	Isidor Hilberg	Julius von Roschmann-Hörburg
1898/99	Arthur Skedl	Isidor Hilberg
1899/00	Ferdinand Zieglauer von	Arthur Skedl
1900/01	Franz Hauke	Ferdinand Zieglauer von
1901/02	**Emilian Voiuţchi**	Franz Hauke
1902/03	Rudolf Scharizer	**Emilian Voiuţchi**
1903/04	Walter von Hörmann zu Hörbach	Rudolf Scharizer
1904/05	**Teodor Tarnavschi**	Walter von Hörmann zu Hörbach

[*] Sunt evidenţiaţi profesorii din partea Facultăţii de Teologie Ortodoxă.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

1905/06	Sigmund Herzberg-Fränkel	**Teodor Tarnavschi**
1906/07	Eugen Ehrlich	Sigmund Herzberg-Fränkel
1907/08	**Eugen Kozak**	Eugen Ehrlich
1908/09	Carl Zelinka	**Eugen Kozak**
1909/10	Karl Adler	Carl Zelinka
1910/11	Mathias Friedwagner	Karl Adler
1911/12	**Ştefan Saghin**	Johannes Kromayer
1912/13	Raimund Friedrich Kaindl	**Ştefan Saghin**
1913/14	Hans von Frisch	Raimund Friedrich Kaindl
1914/15	Cäsar Pomeranz	Hans von Frisch

Surse:

1875–1900 – Anton Norst, *Alma mater Francisco-Josephina*, Czernowitz, Pardini, 1900, p. 23–40;

1900/01–1903/04 – „Bukowinaer Post", Cernăuți, nr. 1 014, 3 iulie 1900, p. 2; nr. 1 162, 23 iunie 1 901, p. 4; nr. 1 348, 4 septembrie 1902, p. 4; nr. 1 469, 23 iunie 1903, p. 2;

1904/05 – 1914/15 – „Czernowitzer Allgemeine Zeitung", Cernăuți, nr. 149, 28 iunie 1904, p. 4; nr. 446, 27 iunie 1905, p. 3; nr. 739, 26 iunie 1906, p. 4; nr. 1 036, 27 iunie 1907, p. 4; nr. 1339, 28 iunie 1908, p. 5; nr. 1 635, 27 iunie 1 909, p. 4; nr. 1 935, 29 iunie 1910, p. 3; nr. 2 230, 25 iunie 1911, p. 3; nr. 2 524, 23 iunie 1912, p. 4; nr. 3 052, 22 iunie 1913, p. 4; nr. 3 481, 27 iunie 1914, p. 4–5.

Tabelul nr. 2

Decanii, prodecanii şi senatorii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă

Anul	Decan	Prodecan	Senator
1875/76	Vasile Mitrofanovici	Isidor de Onciul	Alexie Comoroşan
1876/77	Isidor de Onciul	Vasile Mitrofanovici	Alexie Comoroşan
1877/78	Eusebiu Popovici	Isidor de Onciul	Alexie Comoroşan
1878/79	Vasile de Repta	Eusebiu Popovici	Constantin Popovici
1879/80	Miron M. Călinescu	Vasile de Repta	Constantin Popovici
1880/81	Alexie Comoroşan	Miron M. Călinescu	Constantin Popovici
1881/82	Constantin Popovici	Alexie Comoroşan	Isidor de Onciul
1882/83	Vasile Mitrofanovici	Constantin Popovici	Isidor de Onciul
1883/84	Eusebiu Popovici	Vasile Mitrofanovici	Isidor de Onciul
1884/85	Isidor de Onciul	Eusebiu Popovici	Constantin Popovici
1885/86	Vasile de Repta	Isidor de Onciul	Constantin Popovici
1886/87	Constantin Popovici	Vasile de Repta	Emilian Voiuţchi
1887/88	Isidor de Onciul	Constantin Popovici	Emilian Voiuţchi
1888/89	Vasile de Repta	Isidor de Onciul	Emilian Voiuţchi
1889/90	Eusebiu Popovici	Vasile de Repta	Emilian Voiuţchi

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

1890/91	Emilian Voiuţchi	Eusebiu Popovici	Vasile de Repta
1891/92	Isidor de Onciul	Emilian Voiuţchi	Vasile de Repta
1892/93	Constantin Popovici	Isidor de Onciul	Vasile de Repta
1893/94	Vasile de Repta	Constantin Popovici	Eusebiu Popovici
1894/95	Eusebiu Popovici	Vasile de Repta	Constantin Popovici
1895/96	Emilian Voiuţchi	Vasile de Repta	Constantin Popovici
1896/97	Isidor de Onciul	Emilian Voiuţchi	Constantin Popovici
1897/98	Constantin Popovici	Emilian Voiuţchi	Teodor Tarnavschi
1898/99	Teodor Tarnavschi	Constantin Popovici	Eusebiu Popovici
1899/00	Emilian Voiuţchi	Teodor Tarnavschi	Vasile Găină
1900/01	Teodor Tarnavschi	Emilian Voiuţchi	Vasile Găină
1901/02	Eusebiu Popovici	Teodor Tarnavschi	Vasile Găină
1902/03	Teodor Tarnavschi	Eusebiu Popovici	Vasile Găină
1903/04	Emilian Voiuţchi	Teodor Tarnavschi	Vasile Găină
1904/05	Eusebiu Popovici	Emilian Voiuţchi	Vasile Găină
1905/06	Vasile Găină	Eusebiu Popovici	Eugen Kozak
1906/07	Eugen Kozak	Vasile Găină	Ştefan Saghin
1907/08	Ştefan Saghin	Eusebiu Popovici	Vasile Tarnavschi
1908/09	Vasile Tarnavschi	Ştefan Saghin	Vasile Gheorghiu
1909/10	Vasile Gheorghiu	Vasile Tarnavschi	Dionys Jeremijczuk
1910/11	Teodor Tarnavschi	Vasile Gheorghiu	Dionys Jeremijczuk
1911/12	Vasile Tarnavschi	Teodor Tarnavschi	Vasile Gheorghiu
1912/13	Vasile Gheorghiu	Vasile Tarnavschi	Constantin Popovici
1913/14	Constantin Popovici	Vasile Gheorghiu	Emilian Voiuţchi
1914/15	Emilian Voiuţchi	Constantin Popovici	Vasile Tarnavschi

Surse:

1875–1900 – Anton Norst, *Alma mater Francisco-Josephina*, Czernowitz, Pardini, 1900, p. 41–46;

1900/01–1903/04 – „Bukowinaer Post”, Cernăuți, nr. 1 014, 3 iulie 1900, p. 2; nr. 1 162, 23 iunie 1901, p. 4; nr. 1 348, 4 septembrie 1902, p. 4; nr. 1 469, 23 iunie 1903, p. 2;

1904/05–1914/15 – „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Cernăuți, nr. 149, 28 iunie 1904, p. 4; nr. 446, 27 iunie 1905, p. 3; nr. 739, 26 iunie 1906, p. 4; nr. 1 036, 27 iunie 1907, p. 4; nr. 1 339, 28 iunie 1908, p. 5; nr. 1 635, 27 iunie 1909, p. 4; nr. 1 935, 29 iunie 1910, p. 3; nr. 2 230, 25 iunie 1911, p. 3; nr. 2 524, 23 iunie 1912, p. 4; nr. 3 052, 22 iunie 1913, p. 4; nr. 3 481, 27 iunie 1914, p. 4–5.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

Tabelul nr. 3

Studenţii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă

Anul şcolar	Nr. prof.	Total studenţi	După origine					După limba maternă				Orto-docşi
			Buco-vina	Româ-nia	Unga-ria	Serbia	Croaţia	români	ruteni	sârbi	alţii	
1875/76	7	39						34	5			39
1876/77	8	45	44		1			37	7			45
1877/78	8	43	42		1			32	11			43
1878/79	8	46	46	-	-			31	15			46
1879/80	8	47	47	-	-			33	14			47
1880/81	8	58	50	7	1			41	17			58
1881/82	7	70	61	7	-	-	-	49	21	-	-	70
1882/83	7	71	62	7	2	-	-	49	22	-	-	71
1883/84	7	76	62	8	5	-	-	57	19	-	-	76
1884/85	7	77	67	2	7	-	-	58	18	-	-	77
1885/86	7	66	56	2	7	-	-	54	12	-	-	66
1886/87	7	61	52	2	6	-	-	50	11	-	-	61
1887/88	7	65	58	2	4	-	-	53	11	1	-	65
1888/89	6	61	57	1	2	-	-	50	9	2	-	61
1889/90	6	62	57	1	3	-	-	51	9	2	-	62
1890/91	6	66	60	-	5	-	-	53	10	3	-	66
1891/92	7	62	53	-	5	-	-	47	10	5	-	62
1892/93	7	61	52	1	7	-	-	47	11	3	-	61
1893/94	7	56	45	1	8	-	-	45	6	5	-	56
1894/95	7	57	47	1	5	-	-	44	7	6	-	57
1895/96	7	56	47	3	4	-	-	47	5	4	-	56
1896/97	7	56	45	2	6	-	-	47	4	5	-	56
1897/98	6	59	45	3	5	-	1	47	4	8	-	59
1898/99	6	48	35	2	5	-	1	39	2	7	-	48
1899/00	8	36	24	3	5	-	1	29	1	6	-	36
1900/01	10	35	20	2	6	-	1	26	1	7	1	35
1901/02	11	37	22	3	6	-	1	27	4	5	1	37
1902/03	11	55	28	7	9	-	2	36	6	9	4	55
1903/04	11	71	41	6	12	-	-	48	2	8	13	71
1904/05	11	85	54	7	13	-	-	54	10	8	13	85
1905/06	11	94	62	8	18	-	-	62	16	7	9	94
1906/07	11	107	70	9	22	-	2	69	25	6	7	107
1907/08	10	127	91	8	22	-	2	78	31	10	8	127
1908/09	10	120	85	13	12	-	2	72	34	4	10	120
1909/10	9	145	94	28	10	-	3	95	34	6	10	145
1910/11	9	176	104	47	11	1	2	117	41	6	12	176
1911/12	9	204	99	72	10	4	3	135	45	13	11	204
1912/13	10	195	106	61	9	4	3	122	53	12	8	195

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)

Surse:

1875/76–1880/81 – date selectate din „Statistisches Jahrbuch” pentru anii: 1875, p. 12–13; 1876, p. 14–21; 1877, p. 16–21; 1878, p. 16–21; 1879, p. 16–21; 1881, p. 16–21.

1881/82–1912/13 – date selectate din diferite volume ale revistei „Oesterreichische Statistik”: vol. 3, caiet 2, p. 2–5; vol. 9.1, p. 2–5; vol. 12.3, 2–5; vol. 16.2, p. 2–5; vol. 18.2, p. 2–5; vol. 21.1, p. 2–5; vol. 22.4, p. 2–5; vol. 25.3, p. 2–5; vol. 28.4, p. 2–5; vol. 35.4, p. 2–5; vol. 38.4, p. 2–5; vol. 44.4, p. 2–5; vol. 48.4, p. 2–5; vol. 51.1, p. 2–5; vol. 52.3, p. 2–5; vol. 54.2, p. 2–5; vol. 55.4, p. 2–5; vol. 62.1, p. 2–5; vol. 68.3, p. 2–5; vol. 70.3, p. 2–5; vol. 73.1, p. 2–5; vol. 76.1, p. 2–5; vol. 77.2, p. 2–5; vol. 9.3, p. 2–5; vol. 86.2, p. 2–5; vol. 88.2, p. 2–5; vol. 91.2, p. 2–5; vol. 93.1, p. 2–5; vol. 7.3, ediţie nouă, p. 2–5; vol. 8.2, p. 2–5; vol. 11.3, p. 2–5; vol. 14.3, p. 2–5.

BDD-A32799 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:35 UTC)